

Discussiestuk¹ definitie Hernieuwbare Energie Gemeenschappen (HEG) en Energie Gemeenschappen van Burgers (EGB).²

Inhoud

Afkortingen.....	2
1. Aanleiding.....	2
1.2 Criteria gebaseerde definitie.....	3
1.3 Leeswijzer discussiestuk.....	3
2. Definities.....	3
2.1 Relatie tussen EGB en HEG.....	6
2.1.1 Keuze tussen relatie.....	8
2.1.2 Versimpeling van naamgeving.....	8
2.1.4 Adresseren van overlappings van de HEG en een EGB.....	9
2.2 Lidmaatschap van een EGB en een HEG.....	10
2.2.1 De relatie tussen zeggenschap, lidmaatschap en de nabijheidsvereiste.....	11
2.3 De juridische vormen van een HEG en een EGB.....	13
2.5 Voorbeeld van nieuwe soorten energiegemeenschappen.....	13
3. Omzetting.....	14
3.1 Woorden die verscherping nodig hebben binnen nationale context.....	14
3.1.1 De betekenis van ‘open’ deelname.....	14
3.1.2 De betekenis van ‘vrijwillig’ deelname.....	15
3.1.3 De betekenis van ‘daadwerkelijk gecontroleerd door aandeelhouders of leden’ (HEG) en feitelijke zeggenschap van leden en aandeelhouders (EGB).....	16
3.1.4 De betekenis van “hoofddoel is het verschaffen van voordelen op milieugebied of op economisch of sociaal gebied aan haar aandeelhouders of leden of aan de lokale gebieden waar zij actief is, en niet het realiseren van winst”;.....	17
3.2 Definities voor woorden alleen in de definitie van de HEG.....	17
3.2.1 De betekenis van autonoom.....	17
3.2.2 De betekenis van “gevestigd in de nabijheid”.....	18
Ten slotte.....	19

¹ Dit is een discussiestuk van Energie Samen. Dit stuk wordt gebruikt om discussie op gang te brengen. In een later stadium zal Energie Samen dit omzetten tot een position paper en vast laten stellen in de Algemene ledenvergadering.

² Dit discussiestuk is tot stand gekomen door een expertgroep van Energie Samen in samenwerking met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) onder het H2020 project EUHeroes.

Afkortingen

CEP - Clean Energy Package for all Europeans

RED II - Renewable Energy Directive II of Richtlijn energie uit hernieuwbare bronnen

EMD - Internal Market Directive for Electricity of richtlijn interne markt elektriciteit

GEI - Gemeenschaps energieinitiatieven of Energiegemeenschap

EGB - Energiegemeenschap van Burgers of Elektrische energiegemeenschap

HEG - Hernieuwbare energiegemeenschap

WEG - Warmte energiegemeenschap

EGB-H - Elektrische energiegemeenschap dat ook binnen de criteria van de hernieuwbare energiegemeenschap valt

WEG-H - Warmte energiegemeenschap die warmte opwekt met hernieuwbare energiebronnen en voldoet aan de andere criteria van een hernieuwbare energiegemeenschap

1. Aanleiding

In 2018 en 2019 zijn twee voor energiecoöperaties belangrijke richtlijnen van het CEP ("Clean Energy (for all Europeans) – Package) aangenomen in het Europees Parlement. Hierin zijn twee definities vastgesteld. In de RED II (Renewable Energy Directive II of richtlijn hernieuwbare energie) is de definitie van de Hernieuwbare Energie Gemeenschap (HEG) vastgesteld en in de EMD (Internal Market Directive for Electricity of richtlijn interne markt elektriciteit) is de definitie van Energiegemeenschap van Burgers (EGB) vastgesteld. Deze directives (richtlijnen) moeten uiterlijk 31 december 2020 geïmplementeerd zijn in de nationale wetgevingen van de lidstaten. Het is nu de taak van de lidstaten om deze richtlijnen om te zetten in wetgeving (EGB eind 2020, HEG juni 2021)

In Nederland worden een nieuwe energiewet en warmtewet gemaakt. Om die volledig te maken zouden de hierboven HEG en de EGB hierin opgenomen moeten worden, op een manier die voldoet aan de definities in de eerder genoemde EU richtlijnen. De definities zoals vastgesteld in Europa zijn richtlijnen en gebaseerd op verschillende principes. Het is aan de deelstaten om die verder in te vullen naar lokale context om zo betere juridische duidelijkheid te scheppen.

Hieronder is een poging gedaan om de discussie te starten om de definities in Nederland verder in te vullen. De verdere invulling moet ons inziens aan drie criteria voldoen:

- ten eerste moet het voldoen aan de Europese definities,

- ten tweede moet het geen belemmering worden voor de ambities van huidige energie initiatieven van burgers, en moet het de juiste specificaties bevatten, die energie initiatieven kunnen helpen bij hun vormgeving en
- ten derde moet het simpel en begrijpelijk blijven.

1.2 Criteria gebaseerde definitie

Er zijn verschillende manieren om met de richtlijnen om te gaan. Sommige lidstaten kiezen ervoor om de definities integraal over te nemen. Anderen creëren een hele nieuwe juridische entiteit. Dit kan goed in situaties waar nog geen voorbeelden zijn en de ontwikkeling van HEG en EGB's in een vroeg stadium zijn. In Nederland hebben we meer dan 500 energiecoöperaties, we moeten hier dus werken met een bestaande praktijk. De verdere invulling van de Europese richtlijnen op Nederlands niveau moet dus de huidige realiteit en de ambities van de Nederlandse situatie reflecteren. Het is daarom logisch om in Nederland niet iets nieuws te bedenken, maar een criteria gebaseerde definitie te hanteren. Dit betekent dat het bepalen of een organisatie wel of niet gekwalificeerd kan worden als een EGB of een HEG niet binnen de definities vallen zal plaats moeten vinden op basis van de verschillende criteria 's in de definities. Een voorbeeld van zo'n selectie wordt genoemd in paragraaf 2.3.

1.3 Leeswijzer discussiestuk

Dit discussiestuk is bedoeld om de definities van de EGB (energiegemeenschap van burgers) en de HEG (hernieuwbare energie gemeenschap) scherp te krijgen en te vertalen naar de Nederlandse context. Een verkeerde vertaling van de definities in Nederlandse wetgeving kan de ontwikkeling van de Nederlandse sector van EGB's en HEG verstoren. Om die reden kijken we welke woorden in de definitie open staan voor interpretatie. Per woord geven we aan waar de gevoeligheden liggen. Daarnaast geven we enkele voorbeelden die de discussie wat concreter maken en ten slotte geven we twee opsommingen: Dat wat zou moeten kunnen en datgene wat niet moet kunnen.

Met '*wat zou moeten kunnen*' wordt bedoeld datgene dat een EGB of HEG naar onze mening wil en zou moeten kunnen (blijven) doen en ook binnen de EU criteria valt. Met "*wat niet moet kunnen*" bedoelen we datgene wat niet (meer) aan de EU criteria voldoet en dus niet gekwalificeerd kan worden als een HEG of een EGB. Deze opsommingen zijn bedoeld om in een later stadium te toetsen of de wetteksten niet onnodig beperkend zijn.

2. Definities

Als we kijken naar de richtlijnen hebben we het over het zelfde. Groepen bewoners, kleine ondernemingen en overheden die als collectief zich begeven in de energiemarkt. In de richtlijnen worden deze samengevat als **Gemeenschapsenergie-initiatieven** die "in de eerste plaats gericht zijn op het leveren van betaalbare energie van een bepaalde soort, zoals hernieuwbare energie, aan hun leden of aandeelhouders, en geven niet zozeer prioriteit aan het maken van winst, zoals traditionele energiebedrijven."³ Er wordt hiermee duidelijk een ander soort marktspeler toegevoegd aan de Europese energiemarkt.

De totale passage (art 43 overwegingen van de EMD) over **Gemeenschapsenergie -initiatieven (GEI)** gaat als volgt.

³ Richtlijn (EU) 2019/944 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (herschikking), *Overweging (43)*

(43) Gedistribueerde energietechnologieën en empowerment van consumenten hebben van gemeenschapsenergie een doeltreffende en kostenefficiënte manier gemaakt om aan de behoeften en verwachtingen van burgers ten aanzien van energiebronnen, diensten en lokale deelname te voldoen. Gemeenschapsenergie biedt alle consumenten een inclusieve optie om een rechtstreeks aandeel te hebben in de productie, het verbruik of het delen van energie. Gemeenschapsenergie-initiatieven zijn in de eerste plaats gericht op het leveren van betaalbare energie van een bepaalde soort, zoals hernieuwbare energie, aan hun leden of aandeelhouders, en geven niet zozeer prioriteit aan het maken van winst, zoals traditionele energiebedrijven. Door consumenten rechtstreeks te betrekken tonen gemeenschapsenergie-initiatieven hun potentieel om de introductie van nieuwe technologieën en verbruikspatronen, met inbegrip van slimme distributienetten en vraagrespons, op een geïntegreerde manier ingang te doen vinden. Gemeenschapsenergie kan ook de energie-efficiëntie op het niveau van huishoudelijke afnemers bevorderen en energie-armoede helpen bestrijden via beperking van het verbruik en lagere leveringstarieven. Ook maakt gemeenschapsenergie het sommige groepen huishoudelijke afnemers, die dat anders wellicht niet hadden kunnen doen, mogelijk deel te nemen aan de elektriciteitsmarkten. Waar dergelijke initiatieven succesvol zijn geweest, hebben zij economische, sociale en een milieuwinsten opgeleverd voor de gemeenschap die verder gaan dan louter de voordelen van het verlenen van energiediensten. Deze richtlijn heeft ten doel bepaalde categorieën burgerinitiatieven inzake energie op Unie niveau als "energiegemeenschap van burgers" te erkennen en hun zo een ondersteunend kader, een eerlijke behandeling, gelijke mededingingsvoorwaarden en een welomschreven lijst van rechten en verplichtingen te bieden. Het moet huishoudelijke afnemers worden toegestaan vrijwillig deel te nemen aan een gemeenschapsenergie-initiatief, maar ook om dat te verlaten, zonder de toegang tot het door het gemeenschapsenergie-initiatief beheerde netwerk of hun rechten als consument te verliezen.

Hiervan worden **twee soorten** gedefinieerd in verschillende richtlijnen:

De definitie van de **energiegemeenschap van burgers (EGB)** is opgenomen in *de gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit*. (art 2 lid 11)

De definitie van de **hernieuwbare energiegemeenschap (HEG)** is opgenomen in *de richtlijn ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen* (art 2 lid 16)

Dit betekent dat de EGB uitsluitend over elektriciteit gaat, waaronder ook niet hernieuwbare elektriciteit en de HEG over alle hernieuwbare bronnen dus niet fossiele bronnen. Dit verschil en de overlappings worden verderop geadresseerd.

2.1.1.1 tabel 1 schema definities

Overweging (43) Richtlijn interne markt elektriciteit (EDM) Gemeenschapsenergie- initiatieven (GEI)	
<p>Gemeenschapsenergie-initiatieven zijn in de eerste plaats gericht op het leveren van betaalbare energie van een bepaalde soort, zoals hernieuwbare energie, aan hun leden of aandeelhouders, en geven niet zozeer prioriteit aan het maken van winst, zoals traditionele energiebedrijven.</p>	
Art 2 lid 11 Richtlijn interne markt elektriciteit (EDM) Energiegemeenschap van burgers (EGB)	Art 2 lid 16 Richtlijn Hernieuwbare Energie (REDII) Hernieuwbare Energiegemeenschap (HEG)
<p>Een juridische entiteit die:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Gebaseerd is op vrijwillige en open deelname en waarover leden of aandeelhouders, die natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen zijn, feitelijke zeggenschap hebben; b) Waarvan het hoofddoel veeleer bestaat uit het bieden van milieu, economische of sociale gemeenschapsvoordelen aan haar leden of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is dan uit winst maken, en c) zich bezig kan houden met de productie, waaronder uit hernieuwbare bronnen, distributie, levering, verbruik, aggregatie, energieopslag, energie-efficiëntiediensten, oplaaddiensten voor elektrische voertuigen of andere energiediensten aan haar leden of aandeelhouders kan aanbieden; 	<p>Een juridische entiteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Die, in overeenstemming met het toepasselijke nationale recht, gebaseerd is op open en vrijwillige deelname, autonoom is en daadwerkelijk wordt gecontroleerd door aandeelhouders of leden die zijn gevestigd in de nabijheid van de hernieuwbare energieprojecten die in eigendom zijn van en ontwikkeld zijn door die juridische entiteit; b) waarvan de aandeelhouders of leden natuurlijke personen, kmo's of lokale overheden, met inbegrip van gemeenten, zijn; c) waarvan het hoofddoel is het verschaffen van voordelen op milieugebied of op economisch of sociaal gebied aan haar aandeelhouders of leden of aan de lokale gebieden waar zij actief is, en niet het realiseren van winst.

2.1 Relatie tussen EGB en HEG.

De samenstelling van een EGB of een HEG zijn vrijwel identiek. Het kunnen organisaties zijn van alleen natuurlijke personen, of alleen kleinere ondernemingen of van lokale overheden of een combinatie van.

De beide soorten gemeenschappen hebben veel overeenkomsten, maar verschillen ook nadrukkelijk op een aantal punten. Om de relatie tussen de twee soorten gemeenschappen te begrijpen is het essentieel deze verschillen goed in beeld te brengen:

Voor een EGB geldt:

- **Iedereen kan lid zijn, maar kan de feitelijke zeggenschap moet liggen bij natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen**
- het werkgebied van de EGB **omvat alle vormen elektriciteit; hernieuwbare elektriciteit én elektriciteit uit niet hernieuwbare bronnen**
- Er is **geen beperking aan de locatie** van de vestigingsplaats van de leden óf de activiteiten van de EGB.

Voor een HEG geldt:

- naast natuurlijke personen en lokale overheden mogen **zowel kleine als middelgrote bedrijven** lid worden van de HEG
- leden van een HEG moeten gevestigd zijn **in de nabijheid van een van de projecten van de HEG**
- het werkgebied van de HEG omvat **alle vormen van hernieuwbare energie dus ook hernieuwbare elektriciteit**

Voor beiden geldt:

- HEGs en EGBs hebben toegang tot alle geschikte energiemarkten en mogen daartoe vraag en aanbod van energie van verschillende gemeenschappen bundelen (aggregeren)

2.1.1.2 Tabel 2 schema beperkingen en activiteiten EGB en HEG

	Energiegemeenschap van burgers (EGB)	Hernieuwbare energiegemeenschap (HEG)
Lidmaatschap	Iedereen	natuurlijke personen, kmo's of lokale overheden, met inbegrip van gemeenten, die niet betrokken zijn bij grootschalige commerciële activiteiten en voor wie de energiesector niet de belangrijkste economische activiteit vormt.
Zeggenschap	leden of aandeelhouders, die natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen zijn, hebben feitelijke zeggenschap.	autonoom en daadwerkelijk gecontroleerd door aandeelhouders of leden die zijn gevestigd in de nabijheid van de hernieuwbare-energieprojecten die in eigendom zijn van en ontwikkeld zijn door die juridische entiteit
Nabijheid (geografische beperking)	Geen geografische beperking Lidstaten kunnen zelfs kiezen voor grensoverschrijdende EGB's	aandeelhouders of leden zijn gevestigd in de nabijheid van de hernieuwbare energieprojecten die in eigendom zijn van en ontwikkeld zijn door die juridische entiteit. NB: deze gemeenschappen mogen ook landsgrens-overschrijdend zijn, mits voldoende aan de eis van nabijheid.
Activiteiten	de productie, waaronder uit hernieuwbare bronnen, distributie, levering, verbruik, aggregatie, energieopslag, energie-efficiëntie diensten, oplaaddiensten voor elektrische voertuigen of andere energiediensten aan haar leden of aandeelhouders kan aanbieden; deelnemen in alle elektriciteitsmarkten, hetzij rechtstreeks, hetzij via aggregatie (art. 16); binnen de energiegemeenschap van burgers voorzien het delen van elektriciteit die is opgewekt door de productie-eenheden in bezit van de gemeenschap (art 16)	hernieuwbare energie produceren, verbruiken, opslaan en verkopen, ook via hernieuwbare-stroomafnameovereenkomsten; binnen de hernieuwbare-energiegemeenschap hernieuwbare zelf opgewekte hernieuwbare energie delen; deelnemen in alle geschikte energiemarkten, zowel rechtstreeks als door middel van aggregatie. (artikel 22)
Technologie	Technologie neutraal	Beperkt tot alleen duurzame energie technologieën
Energievormen	Alleen elektriciteit	Alle vormen (beperkt tot duurzaam)

2.1.1 Keuze tussen relatie.

De definities geven twee mogelijkheden om de relatie tussen beide definities te benaderen. Men kan er voor kiezen de twee definities apart van elkaar laten bestaan. Dit zouden twee grotendeels overlappende maar separate regimes zijn mbt tot energiegemeenschappen. Niet alleen zou deze relatie verwarrend werken door telkens een afweging te moeten maken of men het één of het andere model kan gebruiken. We verwachten dat er namelijk in de toekomst andersoortige energiegemeenschappen ontstaan. Ook die zouden weer andere definities krijgen en zouden losstaand van elkaar bestaan.

Wij kiezen ervoor om een duidelijke relatie tussen beide te creëren door uit te gaan van een basismodel de Gemeenschapsenergie initiatief te introduceren in de Nederlandse wetgeving. Dit basis model is waarop andersoortige energiegemeenschappen worden gebaseerd met een specifiek karakter. De EGB en de HEG zijn dan meer specifieke modellen van de gemeenschapsenergie initiatief.

Deze relatie gaat voornamelijk over de organisatievormen en de criteria. Met betrekking tot de techniek en bronnen voor omzetting van energie en bronnen zijn er verschillen vanwege het feit dat beide definities in andere richtlijnen zijn opgenomen die over verschillende soorten bronnen gaan.

2.1.2 Versimpeling van naamgeving

Wanneer kijken naar de termen Gemeenschapsenergie initiatief, hernieuwbare energie gemeenschap en energiegemeenschap van burgers en moeten constant die termen gebruiken om uit te leggen hoe ze werken en wat ze doen en wat het verschil is, dan voldoet dit niet aan ons criteria dat dit simpel en uitlegbaar is. Om die reden stellen we voor om bij de omzetting deze termen een duidelijkere kortere naam te geven. Deze namen maken makkelijker duidelijk waar deze initiatieven zich mee bezig houden en brengen samenhang in de naamgeving.

Samengevat gaat we uit van een basismodel, de “Gemeenschap Energie Initiatief” deze willen we eenvoudigweg **“Energiegemeenschap”** noemen met als afkorting GEI.⁴

De hernieuwbare energie gemeenschap is dan een meer specifieke model van een Energiegemeenschap. Deze naamgeving stellen we voor om hetzelfde te houden **“Hernieuwbare Energiegemeenschap”** te blijven noemen met als afkorting (HEG).

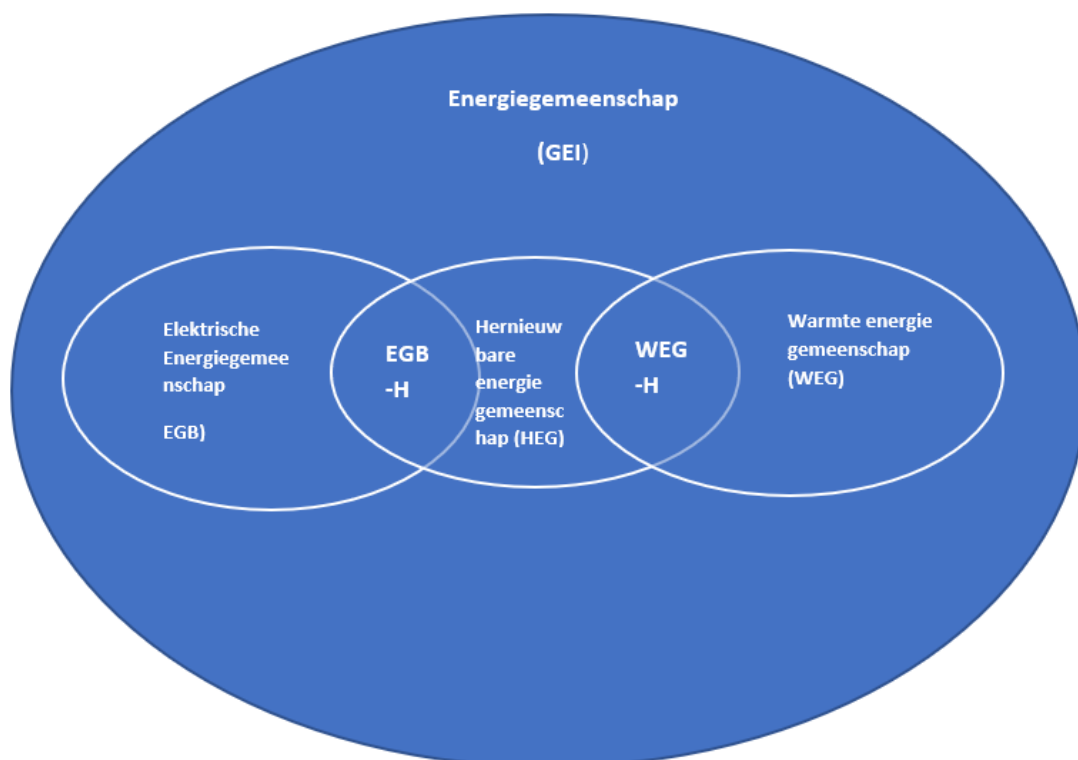
De energiegemeenschap van burgers stellen we voor om deze **Elektrische Energiegemeenschap** te noemen met als afkorting (EGB).

Verderop willen we alvast een nieuwe vorm van Energiegemeenschap introduceren genaamd **“Warmte Energiegemeenschap”**. (WEG)

De figuur hieronder geeft deze verhouding tussen de concepten van de “Energiegemeenschap” de “elektrische energiegemeenschap”, “hernieuwbare energiegemeenschap” en “warmte energiegemeenschap” schematisch weer.

⁴ Richtlijn (EU) 2019/944 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (herschikking), *Overweging (43)*

2. 1.2.1 Schema Relatie Energiegemeenschappen met betrekking tot organisatie en activiteiten

EGB-H betekent een elektrische energiegemeenschap dat ook binnen de criteria van de hernieuwbare energiegemeenschap valt. Ze wekt elektriciteit op met hernieuwbare bronnen en de meerderheid van haar leden of aandeelhouders zijn gevestigd in de nabijheid van de installaties.

WEG-H betekent een warmte energiegemeenschap die warmte opwekt met hernieuwbare energiebronnen en voldoet aan de andere criteria van een hernieuwbare energiegemeenschap.

2.1.4 Adresseren van overlappingen van de HEG en een EGB.

Door de beperkingen van activiteiten als gevolg van de richtlijnen ontstaan er verschillen, maar ook een overlap. Ten gevolge van de richtlijnen waarin ze worden geregeld, hebben de activiteiten van energiegemeenschappen van burgers betrekking op elektriciteit, terwijl de activiteiten van hernieuwbare energiegemeenschappen betrekking hebben op hernieuwbare energie. Enerzijds is “hernieuwbare energie” ruimer – omdat ook andere energiebronnen dan hernieuwbare elektriciteit onder de noemer “hernieuwbare energie” vallen, doch anderzijds is dit beperkter – gezien enkel

‘duurzame’ elektriciteit’ onder de noemer “hernieuwbare energie” thuis te brengen valt. ‘Grijze’ elektriciteit, m.a.w. elektriciteit opgewekt uit fossiele of nucleaire energiebronnen, is geen hernieuwbare energie en kan dus niet tot de activiteiten van hernieuwbare energiegemeenschappen behoren (doch strikt genomen wel tot de activiteiten van elektrische energie gemeenschap (EGB)).

Het onderscheid tussen de HEG en de EGB binnen het basis model (Energiegemeenschap) is op te lossen door de overlappingen beschrijvend te adresseren in de wetgeving. Bijvoorbeeld door iets op te nemen als:

Een Energiegemeenschap (elektriciteit of warmte) is een Hernieuwbare Energiegemeenschap indien cumulatief is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- 1° De Energiegemeenschap onderneemt activiteiten die betrekking hebben op gemeenschappelijke productie, opslag, verdeling en verhandeling van energie uit hernieuwbare energiebronnen;
- 2° In afwijking van (bepaling waar lidmaatschap van Energiegemeenschap is geregeld) zijn de vennoten of leden natuurlijke personen, lokale overheden, niet-commerciële instellingen of kmo's waarvan de deelname aan de energiegemeenschap niet de belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormt;
- 3° de meerderheid van de aandeelhouders of leden van de Energiegemeenschap zijn gevestigd in de nabijheid van de energieprojecten en hebben de daadwerkelijke controle.

Mede op basis van de Europese richtlijnen en behoefte vanuit Nederlandse initiatiefnemers stellen we voor dat de wetgever (vooralsnog) drie soorten Energiegemeenschappen introduceert, het Hernieuwbare Energiegemeenschap, het Elektrische Energiegemeenschap en het Warmte Energiegemeenschap.

Er zal dan per soort een set van criteria moeten om aan te geven waaraan het specifieke Energiegemeenschap moet voldoen.

2.2 Lidmaatschap van een EGB en een HEG.

Er zit een klein verschil in de definities van een Energiegemeenschap en een hernieuwbare Energiegemeenschap. Doordat de tekst anders is opgesteld in de verschillende richtlijnen ontstaat er een onderscheid tussen lidmaatschap en controle (zeggenschap).

EGB

Een juridische entiteit die

- a) Gebaseerd is op vrijwillige en open deelname en waarover **leden of aandeelhouders, die natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen zijn, feitelijke zeggenschap hebben;**

HEG

Een juridische entiteit:

- a) Die, in overeenstemming met het toepasselijke nationale recht, gebaseerd is op open en vrijwillige deelname, autonoom is en **daadwerkelijk wordt gecontroleerd door**

- aandeelhouders of leden** die zijn gevestigd in de nabijheid van de hernieuwbare energieprojecten die in eigendom zijn van en ontwikkeld zijn door die juridische entiteit
- b) Waarvan de aandeelhouders of leden **natuurlijke personen, kmo's of lokale overheden, met inbegrip van gemeenten**, zijn.

Hieruit volg dat voor een EGB geldt:

- **Iedereen kan lid** zijn, maar **de feitelijke zeggenschap** moet liggen **bij natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen**

Voor een HEG geldt:

- naast natuurlijke personen en lokale overheden mogen **ook kleine als middelgrote bedrijven** (kmo's) lid worden van de HEG
- De **zeggenschap (controle)** ligt bij **de aandeelhouders of leden** die gevestigd zijn in de **nabijheid van de hernieuwbare energieprojecten**

Bij een Energiegemeenschap en vervolgens ook de Elektrische Energiegemeenschap kan iedereen lid of aandeelhouder zijn. In de aanhef van de Elektriciteitsrichtlijn wordt bovendien expliciet benadrukt dat "Lidmaatschap van een energiegemeenschap van burgers [...] open [moet] staan voor alle categorieën entiteiten. De beslissingsbevoegdheden binnen een energiegemeenschap van burgers moeten echter beperkt blijven tot de leden of aandeelhouders die natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen zijn en die niet betrokken zijn bij grootschalige commerciële activiteiten en voor wie de energiesector niet de voornaamste economische activiteit vormt".⁵

Bij een hernieuwbare Energiegemeenschap kunnen alleen natuurlijke personen, kmo's of lokale overheden, met inbegrip van gemeenten de aandeelhouders of leden zijn. Daarnaast geldt, dat de controle bij de aandeelhouders of leden die gevestigd zijn in de nabijheid van de hernieuwbare energieprojecten moet liggen.

Hieruit volgen twee discussies over definities van termen:

1. Wat betekent nabijheid. Op dit punt komen we terug in paragraaf. 3.2.2
2. Wat betekent feitelijke zeggenschap en gecontroleerd. In paragraaf 3.1.3 komen we hier verder op terug waar we een verscherping op deze woorden voorstellen.

2.2.1 De relatie tussen zeggenschap, lidmaatschap en de nabijheidsvereiste

Bij de Hernieuwbare Energiegemeenschap kan je de relatie tussen zeggenschap (controle), lidmaatschap en de nabijheidsvereiste op twee manieren interpreteren.

1. Het lidmaatschap en de nabijheidsvereiste zijn direct gekoppeld. Dat wil zeggen alleen natuurlijke personen, lokale overheden, niet commerciële instellingen of kmo's die in de nabijheid van de energieprojecten zijn gevestigd mogen lid zijn.

⁵ Uit consultatiedocument VREG. Quote uit Overweging 44 in aanhef Elektriciteitsrichtlijn.

- Alle natuurlijke personen, lokale overheden, niet commerciële instellingen of kmo's mogen lid zijn zolang een meerderheid van de leden (van de zeggenschap) in de nabijheid van de energieprojecten zijn gevestigd en daarmee de daadwerkelijke controle hebben.

Gezien de praktische invulling in Nederland met veel coöperaties die wel lokaal opereren, daar een grote meerderheid van lokale leden hebben, maar niet specifiek een nabijheidsprincipe hebben opgenomen is een keuze voor optie 2 het meest logisch in Nederland.⁶

Voor de duidelijkheid worden de verschillen met betrekking tot lidmaatschap en zeggenschap hieronder schematisch weergegeven.

2.2.1.1 schematische weergave relatie lidmaatschap

⁶ In België wordt gekozen voor optie 1 met als argument: "Wat betreft hernieuwbare energiegemeenschappen, zou het niet logisch zijn om een onderscheid te maken tussen "lidmaatschap" en "zeggenschap". Het nabijheidsvereiste zou immers maar weinig zin hebben indien het enkel zou gelden voor vennoten of leden met de "zeggenschap" over de hernieuwbare energiegemeenschap (en niet voor de andere vennoten of leden). Wij zijn het hier mee oneens gezien het feit dat het prima kan wanneer de meerderheid uit de omgeving komt. P20 conclusatiedocument VREG.

2.3 De juridische vormen van een HEG en een EGB

Het is aan de lidstaten om aan te geven welke juridische vorm een HEG of een EGB mag hebben. In sommige landen waar nog geen grote beweging van burgers in de energietransitie is wordt er zelfs voor gekozen om een nieuwe juridische entiteit te creëren. Andere landen kiezen een limitatieve groep bestaande juridische entiteiten. In landen waar al een beweging op gang is (zoals Nederland) en er al veel verschillende soorten en maten van energie gemeenschappen zijn is het verstandiger te kiezen voor een vrije keuze met betrekking tot een juridische entiteit. Zoals genoemd stellen we voor om een op **criteria gebaseerde aanpak** te gebruiken om te bepalen of de entiteit een HEG of EGB is.

In Nederland is een rijke beweging van energiegemeenschappen.

De meesten groepen burgers kiezen voor een coöperatie, maar dit hoeft niet. Het burgerlijk wetboek laat tegenwoordig ook veel vrijheid in het organiseren van een Besloten Venootschap.⁷ Ook VvE's zouden kunnen kwalificeren als energie gemeenschappen. Welke juridische entiteiten een energiegemeenschap kiest zou dus niet uit moeten maken zolang die maar aan de criteria voldoet. Het is dan wel belangrijk dat er een verdere nationale uitleg van de Europese richtlijnen komt. Met name over de invulling van "daadwerkelijke controle" van de aandeelhouders en leden (HEG) en "feitelijke zeggenschap" van leden en aandeelhouders (EGB). Zie paragraaf. 3.14 hieronder.

Voorbeeld:

In veel gevallen zijn de EGB's of HEG's een coöperatie. Dit past het best op de criteria van de HEG en EGB. Organisatievormen als een stichting doen dat niet. In de meeste gevallen ligt de zeggenschap van de stichting bij het bestuur en kent zij geen open en vrijwillig lidmaatschap van leden noch democratisch zeggenschap van leden.

De meeste stichtingen zijn daarom geen HEG of EGB. Niet vanwege de juridische vorm, maar omdat ze niet aan de criteria voldoen.

2.5 Voorbeeld van nieuwe soorten energiegemeenschappen

Met de komst van de warmtewet 2.0 stellen wij voor om een voorschot te nemen op het bovenstaande en een specifiek nieuw soort energiegemeenschap te definiëren. Om een duidelijk onderscheid te kunnen maken tussen marktpartijen en groepen burgers, gemeenten of kleine ondernemingen die zich als lokale partij gaan bewegen in de warmtemarkt, stellen wij voor om het begrip warmte energie gemeenschap te definiëren in de warmtewet 2.0. Dit is belangrijk voor de marktordening, omdat je een Warmte energiegemeenschap niet gelijk kunt stellen met een marktpartij. Een warmte energiegemeenschap opereert lokaal (in nabijheid) en concurreert niet op een landelijke markt. Om toegang tot de markt te krijgen hebben zij maar 1 locatie, hun eigen woon en werkgebied. Die toegang tot de markt moet georganiseerd en gereguleerd worden in de warmtewet. Daarvoor is in de basis een definitie nodig.

Op basis van deze Europese definitie definiëren we een Warmte energiegemeenschap als een Energiegemeenschap op het gebied van warmte met specifieke kenmerken.

Een Warmte energiegemeenschap is een juridische entiteit die:

- a) Gebaseerd is op vrijwillige en open deelname en waarover leden of aandeelhouders, die natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen zijn, feitelijke zeggenschap hebben;

⁷ Burgerlijk Wetboek: [artikel 2:175-284a BW](#).

- b) Waarvan het hoofddoel veeleer bestaat uit het bieden van milieu-, economische of sociale gemeenschapsvoordelen aan haar leden of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is dan uit winst maken, en
- c) zich bezig kan houden met de productie, waaronder uit hernieuwbare bronnen, distributie, levering, verbruik, aggregatie, energieopslag, energie-efficiëntie diensten, of andere energiediensten aan haar leden of aandeelhouders kan aanbieden;

Een Warmte energiegemeenschap heeft hierop specifieke kenmerken op drie punten:

- a) het is democratisch georganiseerd,
- b) de zeggenschap ligt bij lokale belanghebbenden,
- c) het hoofddoel is ‘profit for purpose’ in plaats van het realiseren van winst voor aandeelhouders.

3. Omzetting

3.1 Woorden die verscherping nodig hebben binnen nationale context.

In beide definities staan enkele woorden die, wanneer verkeerd uitgelegd belemmerend kunnen werken voor de coöperatieve energiesector. Vandaar dat we hieronder een poging doen om hier een uitleg te geven van deze woorden zodat die passen op de Nederlandse context. Dit kan betekenen dat bij omzetting naar wetteksten of regelgeving hiervoor specifieke extra teksten voor moeten worden opgenomen. Het kan ook zijn dat het beter is om de woorden gewoon ongespecificeerd te laten en moeten blijken uit de contractuele relaties met de leden of aandeelhouders van de EGB's of HEG's.

Hieronder zijn enkele woorden die gelden voor de EGB en een HEG samen. En enkele voor de HEG.

3.1.1 De betekenis van ‘open’ deelname

Open en vrijwillig lidmaatschap is het eerste principe van de Internationale coöperatieve principes. Binnen de coöperatieve beweging is er een uitgebreide discussie over wat open betekent. Hoe open is een biencoöperatie waar je (logischerwijs) alleen lid kan worden als je bieten kan leveren, of ten minste iets met bieten doet. Open betekent o.i. wel dat je eisen mag stellen aan het lidmaatschap.

Je kan dus wel eisen stellen aan leden, maar deze eisen mogen niet discriminatoir zijn. Er mag geen selectieve groep zijn van enkelen in een Energiegemeenschap die op willekeur besluiten wie wel en niet mee mag doen met het Energiegemeenschap. Het principe geldt dan iedereen die aan de eisen van het lidmaatschap kan voldoen en mee wil doen mee moet kunnen doen.

Dan volgt de vraag, tot hoe ver mogen deze eisen gaan. Wanneer zijn ze logische drempels voor de bedrijfsvoering (moet bieten kunnen leveren) en wanneer worden het eisen die mensen uitsluiten. Bijvoorbeeld een HEG die een lokaal

Voorbeeld:

Een bedrijf legt een collectief zonnepanelen installatie aan op het dak van het bedrijf. Zij vormt hiervoor een collectief met werknemers die die stroom goedkoop kunnen afnemen of meedoen met de regeling verlaagd tarief. Alleen werknemers mogen lid worden.

In ons beeld is dit nog steeds open, er kunnen redelijke eisen gesteld worden aan het lidmaatschap, maar het moet wel zo zijn dat iedereen die daar aan kan voldoen mee moet doen. Het zou niet moeten kunnen dat alleen het management mee kan doen.

werkgebied heeft en criteria verbindt aan het lidmaatschap is voor te stellen. Eisen van contributie of lidmaatschapsgeld ook. Eisen aan investeringen wordt alweer problematisch. Niet iedereen kan investeren en hoe hoger de drempel hoe exclusiever de HEG wordt.

Energiegemeenschappen moeten in ieder geval voldoen aan de basisprincipes open en vrijwillig in al haar overeenkomsten en statuten met haar leden of aandeelhouders.

Wat moet kunnen:

- Vrijheid om criteria aan lidmaatschap te kunnen stellen (blijkens statuten en overeenkomsten)
- Vrijheid om zelf grenzen aan het werkgebied te kunnen stellen (blijkens statuten en overeenkomsten)
- Iedereen moet mee kunnen doen binnen de criteria en eigen grenzen
- Vorm van de juridische entiteit zolang die maar aan de criteria voldoet

Wat moet niet kunnen:

- Hoge verplichte financiële deelname eisen voor toetreding (contributie)
- Het uitsluiten van zwakkeren in de samenleving
- Discriminatie (algemeen op basis van ras, gender, geloof etc)
- Geen beperkingen op basis van technische aspecten als de grote van aansluitingen oid
- Uitsluiting lage inkomens

3.1.2 De betekenis van 'vrijwillig' deelname

Vrijwillig betekent in de coöperatieve sector dat je niemand kan dwingen om lid te worden of lid te blijven. Om de discussie zuiver te houden moet je deelnemers aan een HEG of EGB op twee manieren onderscheiden. Als lid (mede-eigenaar/ zeggenschap en/of investeerder) of als afnemer van de dienst (klant). De vrijwilligheid van het lid en investeerder moet blijken uit de statuten en intern beleid waarin is vastgelegd onder welke condities ze kunnen uitreden. De vrijwilligheid als klant wordt geregeld door consumentenrecht. Voor beide gevallen is dit **wel genoeg gedekt door andere wetgeving en hoeft hier niet uitgebreid op ingegaan te worden.**

Wat wel moet kunnen

- Realistische beperkingen van uitstappen die recht doen aan het initiatief zelf en het uittredend lid, bijvoorbeeld tot terugkrijgen van kapitaal, op basis van door de leden geaccepteerde statuten of contracten

Wat moet niet kunnen

- Gedwongen lidmaatschap
- Gedwongen investeringen
- Geen uitstapmogelijkheden
- consumentenrechten ontnemen vanwege het feit een klant geen lid is

Voorbeeld van vrijwillig lidmaatschap:

Een warmtecoöperatie heeft een coöperatief warmtenet in de wijk. Bewoners in de wijk moeten aangesloten worden als ze warmte willen hebben. Deze bewoners zijn in eerste instantie klant. Als ze zeggenschap willen uitoefenen of zelf investeren worden ze lid. Deze twee zaken mogen niet aan elkaar gekoppeld worden. U krijgt geen warmte want u bent geen lid.

Het lid zou ook moeten kunnen uitstappen als lid zonder consequenties voor zijn warmtelevering. Echter wanneer een lid geïnvesteerd heeft kunnen er beperkingen opgelegd via de investeringsreglementen worden naar redelijkheid om zo'n uitstap ordentelijk te laten verlopen. Het kan zijn dat de coöperatie niet de liquide middelen heeft om het lid direct zijn investering terug te betalen.

3.1.3 De betekenis van ‘daadwerkelijk gecontroleerd door aandeelhouders of leden’ (HEG) en feitelijke zeggenschap van leden en aandeelhouders (EGB)

Daadwerkelijke controle of feitelijke zeggenschap zijn geen gedefinieerde begrippen in de Nederlandse wet. De richtlijn voor de interne markt voor elektriciteit definieert zeggenschap als volgt (art2 lid 56)

"zeggenschap": rechten, overeenkomsten of andere middelen die, afzonderlijk of tezamen, met inachtneming van alle feitelijke of juridische omstandigheden, het mogelijk maken een beslissende invloed uit te oefenen op de activiteiten van een onderneming, met name:

- a) eigendoms- of gebruiksrechten op alle activa van een onderneming of delen daarvan;
- b) rechten of overeenkomsten die een beslissende invloed verschaffen op de samenstelling, het stemgedrag of de besluiten van de organen van een onderneming;

We gaan hier uit van een positieve beslissende invloed. Dat wil zeggen dat eenvoudige vetorechten (minderheidsbesluiten) niet gezien worden als beslissende invloed. Het gaat hier over een meerderheidszeggenschap (51%) van leden en aandeelhouders.

Het is o.i. daarom belangrijk dat zeggenschap democratisch verdeeld wordt. Dit betekent 1 lid 1 stem. Wanneer zeggenschap gekoppeld wordt aan inbreng van kapitaal kan de zeggenschap van de meerderheid van de leden worden geminimaliseerd wanneer een klein groepje van de leden het grootste deel van het kapitaal inbrengt en zo de meerderheid van de zeggenschap bij die groep komt te liggen. De uitleg van gecontroleerd door aandeelhouders of leden zou moeten zijn dat er democratisch zeggenschap is onafhankelijk van de financiële inbreng in de HEG of EGB. Alle HEG's of een EGB's hebben daarom in hun organisatie een algemene ledenvergadering of aandeelhoudersvergadering waar het principe van 1 lid 1 stem geldt.

We stellen voor om dit zo over te nemen en daar aan toe te voegen voor Energiegemeenschappen

- C) democratische controle van de leden of aandeelhouders

Wat moet kunnen

- Verschillende entiteiten opzetten onder een coöperatie wanneer het uiteindelijk zeggenschap bij de leden ligt.
- Grotendeels het bestuur uit te laten voeren door een door de leden gekozen bestuur en/of een met instemming van de leden aangewezen bedrijfsbureau
- Leden hebben ten minste zeggenschap over bestuur, benoeming en decharge, jaarrekening, winstuitkering en wijziging statuten.
- Minderheids kwaliteitszetels in het bestuur

Achterliggende reden:

Deze toevoeging is bedoeld om er voor te zorgen dat er geen "nep HEG's" ontstaan. Zulke nep-HEG's zouden meer marketing tools of juridische trucs zijn van winst gedreven bedrijven of een kleine groep personen die gebruik willen maken van de definitie van een HEG, maar dat zelf niet zijn. Dit kan bijvoorbeeld door coöperaties op te zetten waar de leden niet de zeggenschap hebben, maar alleen maar financieren en/of energie afnemen. Ze hebben geen zeggenschap over het bestuur of financiën binnen de coöperatie, ze zijn eigenlijk consument of financier.

Wat moet niet kunnen

- Een kleine groep deelnemers die door grotere investeringen belangrijke zaken binnen de coöperatie bepalen
- Leden hebben geen zeggenschap op wie de organisatie bestuurd.
- Leden hebben geen uiteindelijk zeggenschap op veranderingen van statuten of goedkeuring van jaarrekeningen

3.1.4 De betekenis van “hoofddoel is het verschaffen van voordelen op milieugebied of op economisch of sociaal gebied aan haar aandeelhouders of leden of aan de lokale gebieden waar zij actief is, en niet het realiseren van winst”;

De betekenis van deze zin is ons inziens dat Energiegemeenschappen op zich wel winst mogen maken, zolang winst maken niet het hoofddoel is. Energiegemeenschappen zijn ondernemingen dus als er jaarlijks verlies wordt geleden kunnen ze niet voortbestaan. Winst maken voor de continuïteit of voor het initiëren van nieuwe projecten en/of activiteiten, die passen bij het doel van de Energiegemeenschap is wel toegestaan. De bestaansreden van een Energiegemeenschap ligt dan uitsluitend in dienst die ze verleent, zodat het genoeg kan nemen met een rendement dat haar continuïteit garandeert

De meeste energie coöperaties hebben vaak meerdere doelen die binnen het kader “voordelen op milieugebied of op economisch of sociaal gebied” passen. **Dit moet in de statuten zichtbaar zijn.**

Wat moet kunnen:

- Redelijke verdeling van de opbrengsten over de leden b.v. naar rato van investeringen
- Winst maken op de bedrijfsvoering voor de continuering van de HEG of EGB of voor het initiëren van nieuwe projecten en/of activiteiten

Wat moet niet kunnen:

- Puur functioneren vanuit financieel belang van de leden, waarbij de opbrengst belangrijker is dan de voordelen op milieugebied of op economisch of sociaal gebied.

3.2 Definities voor woorden alleen in de definitie van de HEG

3.2.1 De betekenis van autonoom

Het woord autonoom komt wel voor in de definitie van de HEG en niet in de definitie van de EGB. Niemand weet precies waarom dit woord is weggevallen bij de EGB.

Door in de Nederlandse definitie van de EGB en HEG van “Gecontroleerd door aandeelhouders of leden” te specificeren als “door democratisch zeggenschap van de leden in deze vergaderingen” wordt ons inziens de autonomie gewaarborgd en **is verdere definitie niet nodig.**

Wat moet kunnen:

- Vreemd vermogen aantrekken met contractuele voorwaarden
- Contracten aangaan met derden zoals netbeheerders, programmaverantwoordelijken, verzekeraars, etc., waardoor het Energiegemeenschap zich bindt aan derden

Wat moet niet kunnen

- Derden, die de algemene ledenvergadering of aandeelhoudersvergadering kunnen overrulen
- Externe bestuursleden, die, al dan niet gezamenlijk, een meerderheid vertegenwoordigen of zouden kunnen vertegenwoordigen binnen het bestuur
- Derden die zeggenschap hebben over interne geldstromen, anders dan een curator.

3.2.2 De betekenis van “gevestigd in de nabijheid”

Nabijheid is belangrijk in de definities. Het slaat op waar de meerderheid van de aandeelhouders of leden gevestigd is ten opzichte van de eigen hernieuwbare-energieprojecten . De lidstaten hebben de vrijheid om een concrete invulling te geven aan dit nabijheidsvereiste.

Nabijheid is heel moeilijk te definiëren. Door een geografische grens aan te brengen sluit je ook gebieden uit. Steden en landelijke gebieden zitten anders in elkaar. Gemeentegrenzen zijn vaak onlogisch. Postcoderozen vaak te klein. Windturbines worden vaak op geografische grenzen, (langs snelwegen, op agrarische gronden etc gebouwd. Voor de energietransitie wordt Nederland nu opgedeeld in Regio’s.

Het hangt erg af wat voor activiteiten een HEG onderneemt. Een postcoderoosproject is wat anders dan een 100 MW windpark. Leveranciers van flexibiliteitsdiensten, met name virtual powerplants, hebben weer een andere samenstelling en ander begrip van nabijheid.

Nabijheid moet wel naar redelijkheid van bedrijfsvoering gebeuren omdat nabijheid extra waarde toe voegt aan de gemeenschap. Mensen voelen zich verbonden aan de gemeenschap omdat ze in die nabijheid wonen of energie gebruiken.

Gezien de keuze die gemaakt is Paragraaf. 2.2.1 is het mogelijk om duidelijke parameters op te nemen. De grens is immers niet heel hard. Het betekent namelijk dat de meerderheid van de aandeelhouders of leden binnen die parameters gevestigd moeten zijn. Ook zou je per Energiegemeenschap een andere definitie van nabijheid kunnen hanteren.

Vooralsnog hebben we geen goede definitie kunnen vinden van nabijheid in onze onderlinge discussies. We stellen voor om deze samen met de wetgever te onderzoeken. Onze voorkeur gaat wel uit naar een “geografische meebewegende parameter”. Dit betekent dat de productie installatie altijd het centrum van de parameter is.

Voorbeeld:

Er zijn HEG’s en EGB’s met veel verschillende werkgebieden, elke vorm van afbakening zou de ontwikkeling en ambitie in de weg zitten.

Deltawind (EGB en HEG): het eiland Goere Overvlakee

Zon op Leiden: postcoderoos in Leiden

Coöperatie Spinderwind (HEG): regio Tilburg en Hart van Brabant

Zuidenwind (HEG): Provincie Limburg

MeerEnergie (EGB): Gedeelten van Watergraafsmeer (Amsterdam)

Voorbeelden van parameters kunnen zijn:

Hernieuwbare Energiegemeenschap: meerderheid van de leden of aandeelhouders zijn gevestigd in xxxxxxxxxxxx waar de energie projecten zijn gerealiseerd

Warmte energie gemeenschap: meerderheid van de leden of aandeelhouders zijn gevestigd in het leveringsgebied van het warmte energiegemeenschap

Voor een elektrische energiegemeenschap (EGB) is geen parameter nodig.

Grensoverschrijdende deelname

Bij de omzetting van de EU-richtlijnen moeten lidstaten een beleidskeuze maken m.b.t. nog een ander aspect van de territoriale afbakening van (hernieuwbare) energiegemeenschappen. Zowel de Vierde Elektriciteitsrichtlijn als de herschikte Richtlijn Hernieuwbare Energiebronnen voorzien in de mogelijkheid om energiegemeenschappen resp. hernieuwbare energiegemeenschappen open te stellen voor **grensoverschrijdende** deelname. Het betreft een optioneel recht, d.w.z. dat het de omzettende lidstaten volledig vrijstaat om daarin al dan niet te voorzien. We willen de mogelijke voordelen hiervan niet bij voorbaat uitsluiten en deze grensoverschrijdende deelname wel mogelijk maken. We zijn ons er dan weldegelijk van bewust dat dit de nodige complexiteit met zich meebrengt.

Ten slotte

Met dit document hebben we gepoogd om een heldere uiteenzetting te geven van datgene dat in de Europese richtlijnen staat en datgene waar we in Nederland een keuze in moeten maken bij de omzetting. Het is essentieel dat dit zorgvuldig en coherent en begrijpelijk gebeurt. Deze definities in Nederlandse wetgeving zullen de basis zijn waarop de rechten en plichten van deze energiegemeenschappen op worden gebaseerd. Een gedeelte van deze rechten en plichten zijn ook al toegekend in Europa. Ook hier geldt dat ze open staan voor interpretatie en verschillende keuzes bij de omzetting in Nederlandse wetgeving. In een volgend document kijken we verder naar deze rechten en plichten.

Wanneer beide documenten gereed zijn stellen wij een gezamenlijk proces voor met de wetgever om overeenstemming te krijgen over de boven gemaakte keuzes. Om vervolgens in goed overleg een omzettingsdocument te maken waarin beschreven staat hoe de wetgeving wordt aangepast zodat energiegemeenschappen een goede plek krijgen in Nederlandse wetgeving.